

Інша група робіт, підготовлених в контексті міжнародних відносин, торкаються аналізу глобальних проблем світового співтовариства та цілей тисячоліття. Їх автори аналізують історію виникнення глобальних проблем, наукові позиції вчених щодо розуміння їх сутності, інтерпретують відповідні дані організацій, які займаються дослідженням глобальних проблем людства (Римський клуб, ООН, Світовий банк реконструкції та розвитку, Світовий економічний форум), на підставі чого пропонують нову класифікацію глобальних проблем людства. [5] Відповідно до даної класифікації, проблеми розподіляються за основними сферами життя суспільства, зокрема: економічною (прискорення науково-технічного прогресу, зміна міжнародного розподілу праці, зріст фінансової нестабільності тощо), екологічною (зменшення лісових масивів та площі плодородних земель, утилізація відходів тощо), соціальною (перенаселення, старіння нації, зростання нерівності між багатими і бідними країнами тощо), геополітичною (зміна моделі світового устрою, міжнародний тероризм та ін.), культурно-духовною (стандартизація цінностей за західним зразком, ріст організованої злочинності та ін.).

Виокремлюється робота Стрижиченка К.А., який зацентрував увагу на проблемах формування нової економічної парадигми в умовах глобальної фінансової кризи та систематизував основні принципи, покладені в її основу, зокрема: принцип виміру та гарантування економічного прогресу, принцип демократизації економіки, принцип перегляду поняття глобалізації, орієнтації на місцевих інвесторів, принцип обмеження прав корпорацій та ін. [6]. Автором було здійснено аналіз основних наслідків фінансової кризи та недоліків глобалізації сучасної світової економіки, на підставі чого обґрунтовано необхідність переходу до нової економічної парадигми.

Подібні роботи є вагомим внеском у систему знань про фактори зовнішньої дії на реалізацію економічної політики держави, проте їх загальним недоліком є те, що вони можуть бути використані як приклад конкретно-історичного етапу, що охоплює лише незначний період життя країни, яка знаходиться у тривалому кризовому становищі.

Поряд з цим, колективом авторів проведено спільне дослідження можливостей і загроз від членства України в СОТ у сфері зовнішньої торгівлі [7], у результаті чого виявилось можливим зробити висновок про необхідність формування та реалізації такої стратегічної економічної політики держави, яка була б спрямована на розвиток зовнішньої торгівлі з країнами ЄС та Митного Союзу. Крім того, запропоновано ряд загальних рекомендацій щодо підтримання та розвитку виробничого потенціалу України, зокрема, в авіабудівній сфері, а також наголошено на провідній ролі державного регулювання у сфері забезпечення національної економіки.

Як вбачається з наведеного вище, результатом сучасних інтеграційних та глобалізаційних тенденцій розвитку є поява як позитивних, так і негативних факторів, що впливають на функціонування національних економік країн світу. За таких умов, а також з огляду на особливості розвитку слабких та перехідних економік, особливого значення набувають питання захисту національних інтересів, зокрема, економічної незалежності та безпеки.

Список використаних джерел:

1. Юрчишин В. В. Стабілізаційна економічна політика в Україні в епоху глобалізації : дис. ... доктора наук з держ. упр. : 25.00.02 / Юрчишин Василь Володимирович. – К., 2003. – 342 с.
2. Онищенко В. О. Особливості формування ефективної регіональної економічної політики в сучасних умовах розвитку інтеграційних процесів / В. О. Онищенко, Т. В. Романова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2009. – Т. 1. – № 5. – С. 42–44.
3. Федірко О. А. Роль інновацій у формуванні конкурентних переваг національної економіки : дис. ... канд. екон. наук : 08.05.01 / Федірко Олександр Анатолійович. – К., 2005. – 200 с.
4. Сальник О. М. Державне регулювання процесів інтеграції України в європейську економічну систему : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.02.03 / О. М. Сальник. – К., 2005. – 20 с.
5. Кизим М. О. Аналіз глобальних проблем світового співтовариства та цілей тисячоліття / М. О. Кизим, П. В. Проноза, Н. В. Белікова // Проблеми економіки. – 2010. – № 4. – С. 3–8.
6. Стрижиченко К. А. Формування нової економічної парадигми в умовах глобальної фінансової кризи / К. А. Стрижиченко // Проблеми економіки. – 2013. – № 2. – С. 20–24.
7. Кизим М. О. Можливості і загрози від членства України в СОТ у зовнішній торгівлі продукцією високотехнологічних галузей в умовах співпраці з країнами ЄС і Митного союзу ЄврАзЕС / М. О. Кизим, І. Ю. Матюшенко, В. Є. Хаустова, О. В. Козирєва, Д. М. Костенко, Ю. М. Моїсеєнко, І. Ю. Бунтов // Проблеми економіки. – 2014. – № 1. – С. 6–25.

ПРОВАДЖЕННЯ В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Калініченко В.В., аспірант кафедри правосуддя юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Враховуючи історію становлення незалежності України та розбудови національної системи судочинства у відповідності до європейських стандартів, доцільним є узагальнення історії становлення правового регулювання касаційного провадження в господарському судочинстві України, виокремлення й аналіз етапів цього становлення та обґрунтування тенденцій його розвитку на сучасному етапі.

Необхідно зазначити, що формування інституту касації в українській правовій системі здійснювалося суперечливо, непослідовно, і відбувалося в силу історично-політичних передумов в межах правової системи спершу Російської імперії, а згодом – Союзу РСР. Досліджуючи інститут касації в межах господарського судочинства не можна не відмітити, що початком створення на території України господарських судів слід вважати заснування комерційного суду в Одесі у 1807 р. Подальша історія розвитку судової системи свідчить, що за радянського періоду переважна частина господарських спорів між державними підприємствами і організаціями розглядалася державними посадовими особами за позасудовими процедурами наглядового провадження

Проголошення незалежності України відіграло важливу роль у зародженні та подальшому становленні касаційного провадження в господарському судочинстві України. Водночас, на тимчасових умовах в ст.4 Закону України «Про правонаступництво України» було закріплено положення про те, що «органи державної влади і управління, органи прокуратури, суди та арбітражні суди, сформовані на підставі Конституції (Основного Закону) Української РСР, діють в Україні до створення органів державної влади і управління, органів прокуратури, судів та арбітражних судів на підставі нової Конституції України». Таким чином, система перегляду рішень суду в порядку нагляду в господарському судочинстві зберігала свою структуру та правове регулювання без змін, проте декларувалось, що такий стан «правонаступництва» має тимчасовий характер. І лише Законом України «Про арбітражний суд» була ліквідована система державних арбітражів і передбачено утворення арбітражних судів як юрисдикційних судових органів, які стали розглядати спори між господарюючими суб'єктами за правилами Арбітражного процесуального кодексу від 6 листопада 1991 р.

Ключовою подією в процесі вдосконалення та розвитку судової системи України стало прийняття у 1996 р. Конституції України, положення якої заклали основу для розбудови судової системи України, у тому числі й судів касаційної інстанції. Принципове значення для розвитку касаційної інстанції господарського судочинства має ст. 125 Конституції України, якою встановлено, що система судів загальної юрисдикції в Україні будується за принципами територіальності і спеціалізації. Найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції є Верховний Суд України. Вищими судовими органами спеціалізованих судів є відповідні вищі суди.

Однак лише внесення змін Законом України від 21 червня 2001 р. до Господарського процесуального кодексу України шляхом доповнення його новим розділом XII «Перегляд судових рішень у касаційному порядку», положення якого замінили інститут перевірки рішення, ухвали, постанови в порядку нагляду, на нашу думку, можна визначити започаткуванням в Україні інституту касації в господарському судочинстві.

Таким чином, із внесенням зазначених змін у чинне законодавство України, створювалось правове поле для діяльності вищих спеціалізованих судів, у тому числі і в сфері господарського судочинства, з одного боку, а з іншого – ці зміни стали логічним продовженням реалізації положень Конституції України та проведення судової реформи в Україні.

Враховуючи те, що Закон України «Про судоустрій України» був прийнятий ще у 1981 р. та за період функціонування зазнав численних змін і доповнень, 7 лютого 2002 р. був прийнятий новий Закон України «Про судоустрій України», яким оновлювалось і правове регулювання діяльності судів касаційної інстанції в господарському судочинстві. Надалі, враховуючи необхідність проведення судової реформи 7 липня 2010 р. Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про судоустрій і статус суддів», який діє і на сьогодні. Необхідно відзначити, що вказаними змінами положень чинного законодавства України було приведено систему касаційного оскарження рішень суду у відповідність з нормами Конституції України, розмежовано повноваження вищого спеціалізованого суду та Верховного Суду України в сфері повноважень щодо касаційного розгляду справ. Таким чином, окремий етап розвитку правового регулювання касаційного провадження в

господарському процесі України розпочався в середині 2010 р. та триває і на сьогодні.

З огляду на зазначені вище особливості розвитку правового регулювання касаційного провадження в господарському судочинстві України доцільно окремо звернути увагу на специфіку тенденцій розвитку правового регулювання касаційного провадження. Перш за все, варто зазначити, що касаційне провадження в Україні знаходиться у стані реформування, що відбувається, з одного боку, під впливом загальної судової реформи в державі, а з іншого – під впливом міжнародних вимог щодо забезпечення доступності та справедливості судочинства. При цьому, безсумнівно, що касаційне провадження в господарському судочинстві є складовим елементом системи оскарження судових рішень, що забезпечує можливість повноцінної реалізації права суб'єктів на захист, забезпечує справедливий та всебічний характер вирішення правових спорів. Однак, на жаль, касаційне провадження в господарському судочинстві України має досить безсистемний розвиток свого правового регулювання, що зумовлюється досить частими змінами чинного законодавства України, наявністю прогалин у правовому регулюванні статусу судів касаційної інстанції та процесуальних основ здійснення касаційного провадження. Водночас, розвиток касаційного провадження у господарському судочинстві України знаходиться на сьогодні в стані трансформації, що зумовлено переходом до спеціалізації діяльності касаційної форми оскарження судових рішень в цілому.

Вочевидь, нагальною є необхідність вироблення єдиної концепції розвитку та функціонування касаційної інстанції в господарському судочинстві, у змісті якої необхідно закріпити напрями реформування касаційного провадження в господарському судочинстві на найближчий період. Не менш важливою, на наш погляд, є активізація наукових юридичних досліджень проблем касаційного провадження в господарському судочинстві з метою уніфікації та обґрунтування єдиних доктринальних засад розвитку та функціонування касаційного провадження. Загалом, помітною є тенденція до уніфікації господарського процесу в цілому, у тому числі й касаційного провадження, з нормами та практикою касаційного провадження в судочинстві іноземних держав, з метою спрощення та формування однотипності процедури оскарження судових рішень.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ Й ПЛАНУВАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Кузьменко О.П., здобувач кафедри правосуддя юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Масові заворушення – злочин, відповідальність за який передбачена ст. 294 КК України. Його вчинення спричиняє значні збитки державі, суспільству, громадським організаціям та окремим громадянам, завдаючи шкоду життю, здоров'ю, честі й гідності людей, різним формам власності, громадській безпеці, авторитету органів державної влади та управління. Вони порушують громадський порядок, нормальне функціонування державних і громадських установ, ритм суспільного життя та спокій людей.

Складність організації розслідування масових заворушень залежить, в першу чергу, від їх масштабності. Так, у випадку, коли вчинені масові заворушення ірраціонального типу, тобто наприклад, футбольними вболівальниками, відвідувачами масових заходів (концертів, спортивних змагань тощо), то такий злочин може бути розслідуваний невеликою групою місцевих слідчих без створення слідчо-оперативної групи (*далі* - СОГ).

У більшості випадків розслідування масштабних масових заворушень, можливе лише силами слідчо-оперативних груп, у тому числі міжвідомчих, що створюються та функціонують у відповідності з положеннями Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, затвердженої Наказом МВС України № 700 від 14.08.2012 р.

На випадок виникнення масових заворушень використовується заздалегідь розроблений план, спрямований на їх припинення. У ході такої роботи багатьох відомств і служб реалізується принцип взаємодії і, перш за все, між слідчими та оперативними підрозділами, уповноваженими на проведення гласних та негласних слідчих (розшукових) дій.

Створена для розслідування масштабних масових заворушень СОГ може включати в себе слідчих та працівників оперативних підрозділів органів внутрішніх справ (кримінальної, транспортної та спеціальної міліції, спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю, державної автомобільної інспекції та ін.), органів безпеки (контррозвідки, військової контррозвідки, захисту національної державності, боротьби з